Sygn.akt III AUa 99/18

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Teresa Suchcicka (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Sławomir Bagiński

Protokolant: Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 kwietnia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 grudnia 2017 r. sygn. akt IV U 812/17

I. ***oddala apelację;***

II. ***zasądza od J. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.***

SSA Bożena Szponar - Jarocka SSA Teresa Suchcicka SSA Sławomir Bagiński

Sygn. akt III AUa 99/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 kwietnia 2017 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2017,poz. 1383) w związku z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił J. K. prawa do wcześniejszej emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. nie wykazał on wymaganego 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i pełnym wymiarze czasu pracy.

Od powyższej decyzji odwołał się J. K., wnosząc o jej zmianę.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy, podnosząc argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji, wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 5 grudnia 2017 r. oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, iż bezspornym w sprawie było, że J. K. (ur. (...)) legitymuje się 25 letnim stażem ubezpieczeniowym, osiągnął wiek 60-u lat, nie przystąpił do OFE. W okresie od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 15 października 1982 r. J. K. był zatrudniony w (...)w G.. Początkowo tj. w okresie od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 26 maja 1976 r. świadczył pracę w ramach umowy o przygotowanie do zawodu spawacza. Kurs ten polegał na uczestnictwie w zajęciach praktycznych i teoretycznych. W dniu 16 września 1976 r. z uwagi na zakończenie kursu z wynikiem pozytywnym oraz uzyskanie uprawnień w zawodzie spawacz elektryczny ręczny (15.09.1976 r.) odwołujący został przeniesiony ze stanowiska „po kursie spawaczy" na stanowisko „spawacza elektrycznego". W okresie pracy w/w zakładzie pracy tj. od dnia 26 października 1977 r. do dnia 16 października 1979 r. J. K. odbywał służbę wojskową. W okresie od dnia 1 lutego 1982 r. do dnia 1 sierpnia 1982 r. J. K. korzystał z urlopu bezpłatnego, celem wyjazdu prywatnego do Australii. Z uwagi na problemy zdrowotne uniemożliwiające pracę na stanowisku spawacz elektryczny, odwołujący został przeniesiony w ramach porozumienia międzyzakładowego na stanowisko mechanika w Przedsiębiorstwie (...) (dowód: akta osobowe J. K. (k.33) a to: umowa o przygotowanie do zawodu spawacza, umowa o pracę, świadectwo pracy; zaświadczenie nr K 32/76; zaświadczenie nr (...); przeniesienie z dnia 16 września 1976 r., karta osobowa pracownika (...); pismo z dnia 5 listopada 1979 r., pismo z dnia 14 października 1982 r.; świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, k. 31 akt ZUS).

W okresie od dnia 20 października 1982 r. do dnia 21 listopada 1984 r. odwołujący pracował w przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanik napraw pojazdów samochodowych a następnie od dnia 22 listopada 1984 r. do dnia 10 grudnia 1986 r. na stanowisku blacharz – spawacz. Zakład pracy (...) zajmował się naprawą samochodów, które były skorodowane lub uszkodzone po wypadkach komunikacyjnych, w tym (...), (...), ułaza i ładę. W warsztacie pracowało około 30 osób, przy czym mechaników było zatrudnionych ok. 20, natomiast spawaczy ok. 4. Pracownicy pracowali na dwie zmiany, a na każdej zmianie były dwa zespoły. W warsztacie wydzielone były pomieszczenia, gdzie zajmowano się blacharką oraz gdzie pracowali mechanicy. Praca, którą wykonywał odwołujący miała charakter zespołowy tj. jedna dwuosobowa brygada zajmowała się samochodem od początku do końca. Tylko załoga zajmująca się blacharką otrzymywała posiłki regeneracyjne. Zakres obowiązków odwołującego, gdy pracował jako mechanik był inny niż w sytuacji, wtedy gdy pracował na blacharni. Jako mechanik odwołujący wykonywał różne prace, głównie podejmując się wymiany karoserii oraz napraw głównych silników. Zajmując to stanowisko odwołujący wymieniał także wały korbowe, lampy oraz wstawiał szyby. Z uwagi na różnorodny charakter tych czynności, odwołujący tylko część napraw wykonywał pracując w kanale. Jako blacharz musiał przygotować samochód do spawania, rozciąć blachy oraz wspawać nowe. Pracę tę wykonywało się etapami – najpierw należało postawić samochód na kanale i zdemontować uszkodzone elementy, które odcinało się palnikiem gazowym bądź przecinakiem pneumatycznym. Potem trzeba było przygotować te elementy do spawania np. wgięte elementy trzeba dopasować, wyprostować, wyprofilować i następnie zamocować wszystko i spawać. Spawało się przede wszystkim elementy lakierowane. Spawanie powodowało, że na hali kłębił się dym. Z uwagi na fakt, że nie wymieniano części, całą konstrukcję należało także wyszlifować oraz wyszpachlować. Malowaniem karoserii oraz naprawą elektryki zajmowały się już inne brygady (dowód: akta osobowe J. K. (k.32), a w szczególności: umowa o pracę; świadectwo pracy; świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, zeznania świadka L. K. oraz odwołującego przesłuchanych na rozprawie w dniu 5 grudnia 2017 r., k. 48).

Dalej Sąd ustalił, że w okresie od 3 sierpnia 1987 r. do dnia 30 kwietnia 1988 r. skarżący był zatrudniony w (...)w G. w pełnym wymiarze czasu pracy wykonując czynności spawacza elektrycznego (dowód: bezsporne, dodatkowo akta osobowe (k.30) oraz zeznania skarżącego przesłuchanego na rozprawie w dniu 5 grudnia 2017 r., k.37,49). W okresie od dnia 10 lutego 1988 r. do dnia 19 lipca 1992 r. odwołujący był zatrudniony na stanowisku ślusarza, spawacza w Zakładzie (...). W okresie od dnia 10 lutego 1988 r. do dnia 2 maja 1988 r. roku odwołujący świadczył pracę na ½ etatu. Z uwagi na przekształcenie firmy odwołujący w okresie od dnia 20 lipca 1992 r. do dnia 28 lipca 1994 r. odwołujący był zatrudniony w PPHU (...) Sp. z o.o. jako ślusarz, spawacz w pełnym wymiarze czasu pracy. Od dnia 1 marca 1994 r. do dnia 31 marca 1997 r. w wyniku porozumienia stron, odwołujący świadczył pracę na ½ etatu. Zakład pracy w którym świadczył pracę odwołujący przejął część produkcji po (...)w G.. Praca ta polegała na spawaniu przeciwwagi, tj. podzespołu ładowacza czołowego (...). Materiał - części przeciwwagi pochodził z (...) u, a zadaniem

pracowników było ją przyspawać. Przeciwwaga składała się z około 10 części i dziennie można było zespawać około 10 -12 przeciwwag. W zakładzie wykonywano także różne prace zlecone, w tym spawano bariery i balustrady. Gdy (...) został zlikwidowany, produkcja zakładu poszerzyła się, wytwarzano spychacze, piaskarki, ładowacze i narzędzia do ładowarek teleskopowych. Poszerzenie produkcji było możliwe dzięki przeniesieniu zakładu pracy do budynku po (...), gdzie pozostawiono specjalistyczne maszyny takie jak gilotyny, pracy, zaginarki i przecinarki. Przez cały okres pracy odwołujący zajmował się spawaniem, nie mógł korzystać z innych maszyn, ponieważ obsługa maszyn wymaga specjalnego przeszkolenia, a maszyny są niebezpieczne. Odwołujący spawał przeciwwagi, później całe ładowacze - ramy, spychacze. Ładowacz składał się z wielu podzespołów - czerpaków, łyżek, słupków i podłużnic. Do 1 marca 1994 r. wnioskodawca pracował po 8 godzin, czasem były jakieś nadgodziny, następnie pracował na pół etatu. Praca w (...) nie różniła się niczym od tej wykonywanej w (...)B. L. oraz późniejszym PPHU (...) Sp. z o.o. (dowód: świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, k. 55 akt ZUS; akt osobowych PPHU (...) Sp. z o.o.: świadectwo pracy, k.5 , umowa o pracę, k. 3; porozumienie o zmianie warunków wykonywania pracy, k.1; umowa o pracę z dnia 2 maja 1988 r., k. 2, pismo z dnia 28 lutego 1944, k.7; pismo z dnia 1 marca 1994 r., k.8 świadectwo pracy, k.9; świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, k. 56 akt ZUS, zeznania świadka A. M. oraz odwołującego przesłuchanego na rozprawie w dniu 5 grudnia 2017 r., k. 48-49).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów, których wiarygodność i moc dowodowa nie była kwestionowana przez strony w toku postępowania. Sąd oparł się także na zeznaniach przesłuchanych w sprawie świadków tj. A. M., L. K. oraz odwołującego J. K., oceniając je jako wiarygodne, spójne i logiczne. Świadkowie ci pracowali wspólnie z wnioskodawcą i szczegółowo przedstawili charakter pracy dwołującego, opisując także warunki pracy panujące w zakładach (...) oraz B. L., przekształconego następnie w PPHU (...) Sp. z o.o. Zeznania te zasadniczo korelowały z przedłożonymi dokumentami, w tym świadectwami wykonywania pracy w warunkach szczególnych, nie wzbudzając wątpliwości Sądu, co do ich prawdziwości. Podnieść w tym miejscu należy także, iż Sąd nie jest związany treścią świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, gdyż dokument ten nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c. Podmiot wydający to świadectwo nie jest ani organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej, dlatego też w postępowaniu sądowym traktuje się je jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Dlatego sama treść świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest nie przesądza na etapie sądowego postępowania odwoławczego, czy dana praca była faktycznie pracą w szczególnych warunkach (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 maja 2017 r., III AUa 855/16).

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie J. K. nie zasługuje na uwzględnienie. Jam K. nie osiągnął powszechnego wieku emerytalnego, a jest osobą urodzoną po 31 grudnia 1948 roku i w dacie wydania zaskarżonej decyzji miał ukończone 60 lat - należało zdaniem Sądu - rozważyć czy spełnia przesłanki do przyznania emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017r., poz. 1383). Stosownie do tego przepisu ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 1 stycznia 1999 roku) osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn.

Stosownie do ust. 2 cytowanego przepisu, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z ust. 2 art. 32 cyt. ustawy dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Warunki przejścia na emeryturę przez wymienionych powyżej pracowników określa rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Wyszczególnienie prac uznawanych za wykonywane w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zawierają wykazy A i B stanowiące załącznik do wskazanego wyżej rozporządzenia. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełni łącznie następujące warunki: osiągnie wiek emerytalny, wynoszący dla kobiet 55 lat, 60 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Za wymagany okres zatrudnienia uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 i 4 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.).

Dalej Sąd zważył, że J. K. w dniu (...) ukończył 60 lat i na dzień 1 stycznia 1999 r. posiadał wymagany okres zatrudnienia wynoszący co najmniej 25 lat. Odwołujący nie był także członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Spór dotyczył natomiast wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a w szczególności ustalenia, czy wykonywane przez odwołującego prace w okresie zatrudnienia od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 15 października 1982 r. w (...)w G., od dnia 10 lutego 1988 r. do dnia 31 marca 1997 r. w(...) B. L.a następnie (...) Sp. z o.o. oraz od dnia 20 października 1982 r. do dnia 10 grudnia 1986 r. w Przedsiębiorstwie (...) a także w okresie od 03.08.1987 r. do 30.04.1988 r. w (...)w G. mogą być uznane za prace, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Sąd podkreślił, że zgodnie z wykazem A, dział XIV poz. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uważa się prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym. Natomiast w wykazie A, dział XIV poz. 16 wskazano prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Ponadto w wykazie A dział III poz. 90 w/w rozporządzenia wymieniono prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach. Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie pozostawiło wątpliwości Sądu Okręgowego, co do charakteru pracy wykonywanej przez odwołującego w okresie w Przedsiębiorstwie (...) w okresie od dnia 20 października 1982 r. do dnia 10 grudnia 1986 r. Z stanu faktycznego jednoznacznie wynikało, że odwołujący nie wykonywał prac wskazanych w rozporządzeniu w pełnym wymiarze czasu pracy. Sam wnioskodawca opisując charakter pracy w w/w przedsiębiorstwie wskazywał, że praca mechanika w/w zakładzie była różnorodna i wiązała się z całościową naprawą samochodu. Mechanik samochodowy, który wykonywał pracę nie tylko w kanałach remontowych, ale również na powierzchni, stosownie do § 2 ww. rozporządzenia prac w kanałach remontowych nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2012 r., III AUa 1196/12). W związku z powyższym nie możliwym jest uznanie, że wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanale przy naprawie pojazdów mechanicznych (w warunkach szczególnych). Jak wskazywał odwołujący oraz świadek praca na stanowisku blacharza - spawacza polegała na wykonywaniu wielu czynności związanych z przygotowaniem części do spawania a także później po spawaniu w postaci szlifowania i szpachlowania. Odwołujący dokonał także istotnego rozróżnienia pracy wykonywanej w Przedsiębiorstwie (...) oraz w Zakładzie (...) (późniejszym PPHU (...) Sp. z o.o.), podnosząc, że praca wykonywana w drugim zakładzie polegała wyłącznie na spawaniu.

Sąd podkreślił, że użyte w rozporządzeniu określenie prace „przy spawaniu” obejmują wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane ze spawaniem. Do czynności związanych ze spawaniem nie należą prace ślusarskie, montażowe i malarskie, jeżeli nie są objęte procesem spawania, a co najwyżej stanowią etap przygotowania do tego procesu lub obejmują czynności wykończeniowe po jego zakończeniu (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2017 r., III UK 123/16). Brak jest zatem podstaw do twierdzenia, że odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał czynności w postaci prac przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym, czy też pracował w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych. Oceniając charakter pracy J. K. w okresie od dnia 10 lutego 1988 r. do dnia 31 marca 1997 r. Sąd wziął pod uwagę dokumenty zawarte w aktach osobowych odwołującego oraz zeznania przesłuchanego na tą okoliczność świadka i wnioskodawcy. W tym okresie wnioskodawca będąc zatrudniony w (...) B. L.oraz powstałym w wyniku przekształceń PPHU (...) Sp. z o.o. wykonywał wyłącznie czynności polegające na spawaniu przeciwwag, ram ładowaczy i spychaczy. Zarówno przesłuchany w sprawie świadek jak i sam odwołujący zgodnie twierdzili, że praca ta polegała wyłącznie na spawaniu („spawało się od rana do fajrantu”). Ponadto zakład pracy przejął produkcję po (...), w którym to wcześniej pracował odwołujący, a który to okres pracy nie był kwestionowany przez organ rentowy w tracie postępowania sądowego. Z powyższego jednoznacznie wynika, iż praca odwołującego odpowiadała pracom wymienionym w rozporządzeniu tj. pracom przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym. Niemniej jednak odwołujący w okresie od dnia 1 marca 1994 r. do dnia 31 marca 1997 r. oraz od dnia 10 lutego 1988 r. do dnia 30 kwietnia 1988 r. świadczył pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy. Powyższe wyklucza możliwość uwzględnienia w/w okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych, albowiem jedynie okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Oznacza to, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub periodyczne, a nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 kwietnia 2017 r., III AUa 520/16). Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd I instancji ocenił, że odwołujący w okresie od dnia 2 maja 1988 r. do dnia 28 lutego 1994 r. będąc zatrudniony w Zakładzie (...) a następnie w PPHU (...) Sp. z o.o. wykonywał pracę w warunkach szczególnych w zgodnie z wykazem A, dział XIV poz. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Odnosząc się do spornego okresu pracy w (...) w G. od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 15 października 1982 r., Sąd wskazał, iż organ rentowy na rozprawie nie kwestionował okresów pracy od dnia 16 września 1976 r. do dnia 31 stycznia 1982 r. oraz od dnia 2 sierpnia 1982 r. do dnia 15 października 1982 r., wyłączając jedynie okres przebywania odwołującego na urlopie bezpłatnym oraz okres przygotowania do zawodu spawacza. Skoro zatem odwołujący w okresach od dnia 16 września 1976 r. do dnia 31 stycznia 1982 r. do dnia 2 sierpnia 1982 r. do dnia 15 października 1982 r. świadczył pracę polegającą na spawaniu elektrycznym bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy – co także potwierdza świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach - brak było podstaw do nieuwzględnienia tego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Okręgowego prawidłowo natomiast organ rentowy ograniczył okres pracy w warunkach szczególnych do chwili w której odwołujący uzyskał niezbędne uprawnienia do wykonywania zawodu. Podnieść należy, że w okresie nauki zawodu odwołujący przebywał na zajęciach teoretycznych (jak to wynika z zawartej umowy o przygotowanie zawodu), nie wykonując stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, czynności charakterystycznych dla spawacza. Nie ulega także wątpliwości, że niemożliwym jest uwzględnienie jako okresu pracy w warunkach szczególnych okresu od dnia 1 lutego 1982 r. do dnia 1 sierpnia 1982 r. , kiedy to odwołujący przebywał na urlopie bezpłatnym. Okres urlopu bezpłatnego nie ma znaczenie dla uprawnień ze sfery ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza związanych z pracą w warunkach szczególnych, kiedy to odwołujący w ogóle nie świadczył pracy. Podsumowując Sąd stwierdził, że J. K. łącznie z niespornymi okresami pracy warunkach szczególnych w wymiarze 6 lat i 3 miesięcy i 28 dni nie wykazał wymaganego ustawą co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, gdyż nawet uwzględnienie okresu pracy od

dnia 2 maja 1988 r. do dnia 28 lutego 1994 r. w (...)B. L.oraz powstałym w wyniku przekształceń PPHU (...) Sp. z o.o., tj. łącznego okresu 5 lat 9 miesięcy i 27 dni (w sumie 12 lat 1 miesiąc i 25 dni), nie jest wystarczające do spełnienia przez odwołującego w/w warunku.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd - na podstawie art. 477^{14} § 1 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego - oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego apelację złożył wnioskodawca J. K.. Zaskarżając w wyrokowi w całości, zarzucił:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2017,poz. 1383) w związku z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez nieuwzględnienie pracy w szczególnych ilości co najmniej 15 lat;

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie okresu od 01.02.1982 r. do 01.08.1982 r. — pracy na stanowisku spawacza w (...)w G. oraz okresu od 20.10.1982 r. do 10.12.1986 r. na stanowisku mechanik napraw pojazdów samochodowych do 22.11.1984 r. oraz od 22.11.1984 r. do 10.12.1986 r. na stanowisku blacharz-spawacz w Przedsiębiorstwie (...) za pracę w warunkach szczególnych oraz o zasądzenie kosztów procesowych według norm przypisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy rozważył wszechstronnie cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było prawo J. K. do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie wnioskodawcy prawidłowo odwołał się do przepisów art. 184 ust. 1 i 2 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jako przepisów, z których wynikają przesłanki prawa do spornego świadczenia (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., zwana dalej ustawą emerytalną). W świetle powołanego przepisu, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 (tj. 60 lat), jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury tj. okres co najmniej 15 lat takiej pracy oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, czyli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn. Nadto emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej zawiera definicję pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, iż jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia. Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. W tym względzie ww. ustawa odsyła do przepisów rozporządzenia

Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Ustalenie, czy wykonywane obowiązki pracownicze były realizowane w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze podlega ocenie na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W myśl § 2 ust. 1 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Z kolei § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia określa przesłanki, których łączne spełnienie przez pracownika, warunkuje nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach tj. osiągnięcie wieku emerytalnego wynoszącego: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz wykazanie wymaganego okresu zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości spełnienie przez wnioskodawcę kryterium wieku emerytalnego 60 lat, ani przesłanki ogólnego stażu składkowego i nieskładkowego. Ubezpieczony nie jest też członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy ubezpieczony J. K. legitymuje się wymaganym okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a w szczególności, czy wykonywane przez odwołującego prace w okresie zatrudnienia od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 15 października 1982 r. w (...) w G., od dnia 10 lutego 1988 r. do dnia 31 marca 1997 r. w (...) B. L.a następnie (...) Sp. z o.o. oraz od dnia 20 października 1982 r. do dnia 10 grudnia 1986 r. w Przedsiębiorstwie (...), a także w okresie od 03.08.1987 r. do 30.04.1988 r. w (...) w G. mogą być uznane za prace, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego uznał, że zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach podlega okres od dnia 2 maja 1988 r. do dnia 28 lutego 1994 r. zatrudnienia w Zakładzie (...), a następnie w PPHU (...) Sp. z o.o., gdzie wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych w zgodnie z wykazem A, dział XIV poz. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku. Sąd zaliczył także okres pracy w (...) w G. od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 15 października 1982 r. (organ rentowy na rozprawie nie kwestionował okresów pracy od dnia 16 września 1976 r. do dnia 31 stycznia 1982 r. oraz od dnia 2 sierpnia 1982 r. do dnia 15 października 1982 r., wyłączając jedynie okres przebywania odwołującego na urlopie bezpłatnym oraz okres przygotowania do zawodu spawacza). Wnioskodawca w okresach od dnia 16 września 1976 r. do dnia 31 stycznia 1982 r. do dnia 2 sierpnia 1982 r. do dnia 15 października 1982 r. świadczył pracę polegającą na spawaniu elektrycznym bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy – co także potwierdza świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach - brak było podstaw do nieuwzględnienia tego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych, co też uczynił Sąd I instancji. Łącznie przed Sądem I instancji wnioskodawca udowodnił pracę w warunkach szczególnych w wymiarze 6 lat i 3 miesięcy i 28 dni. W świetle zarzutów apelacji spór dotyczył możliwości uwzględnienia wnioskodawcy okresu od 01.02.1982 r. do 01.08.1982 r. pracy na stanowisku spawacza w (...) w G., okresu od 20.10.1982 r. do 10.12.1986 r. na stanowisku mechanik napraw pojazdów samochodowych do 22.11.1984 r. oraz od 22.11.1984 r. do 10.12.1986 r. na stanowisku blacharz-spawacz w Przedsiębiorstwie (...) za pracę w warunkach szczególnych. Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu I instancji, iż ww. okresów pracy nie można uznać za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach.

W celu oceny rodzaju i charakteru pracy wnioskodawcy w powyżej wskazanym okresach Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe dopuszczając zgłoszone przez odwołującego dowody z zeznań świadków A. M., L. K. oraz odwołującego w charakterze strony. Sąd Okręgowy dokonał też analizy dokumentacji pracowniczej znajdującej się w aktach osobowych J. K.. Wszystkie te dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny. Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy rozważył wszechstronnie cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i na jego podstawie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ocena tego materiału dowodowego została dokonana przez Sąd pierwszej instancji zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c., a więc w sposób bezstronny, zgodnie z zasadami wiedzy

i logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym. W rezultacie Sąd Okręgowy nie dał wiary twierdzeniom odwołującego i wbrew zarzutom apelacji prawidłowo ustalił, że w spornym okresie od dnia 11 maja 1976 r. do dnia 26 maja 1976 r. wnioskodawca świadczył pracę w ramach umowy o przygotowanie do zawodu spawacza, jednakże nie była to praca w warunkach szczególnych. Prawidłowo Sąd ograniczył okres pracy w warunkach szczególnych do chwili w której odwołujący uzyskał niezbędne uprawnienia do wykonywania zawodu. Podnieść należy, że w okresie nauki zawodu odwołujący przebywał także na zajęciach teoretycznych (jak to wynika z zawartej umowy o przygotowanie zawodu), nie wykonując stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, czynności charakterystycznych dla spawacza. Nie ulega także wątpliwości, że niemożliwym jest uwzględnienie jako okresu pracy w warunkach szczególnych okresu od dnia 1 lutego 1982 r. do dnia 1 sierpnia 1982 r. , kiedy to odwołujący przebywał na urlopie bezpłatnym. Okres urlopu bezpłatnego nie ma znaczenie dla uprawnień ze sfery ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza związanych z pracą w warunkach szczególnych, kiedy to odwołujący w ogóle nie świadczył pracy. W aktach osobowych wnioskodawcy znajduje się jego własnoręczne pismo ,,podanie" z dnia 23.11.1981 r. o udzielenie urlopu bezpłatnego od 1.02.1982 r. do 1.08.1982 r., na którym widnieje wyraźna zgoda mistrza i kierownika wydziału, iż wyrażają zgodę na powyższe. Nadto – wbrew zarzutom apelacji – nie można podzielić poglądu wnioskodawcy, że nie wykorzystał wnioskowanego urlopu. Brak jest na powyższe obiektywnego dowodu. Przeciwnie, z opinii mistrza złożonej w dniu 6.10.1982 r. opiniującej wniosek o przejście do innego zakładu wynika, iż wnioskodawca w 1982 r. przepracował tylko 4 miesiące, co mogłoby świadczyć o skróceniu urlopu o co najwyżej o jeden miesiąc.

W ocenie Sądu Apelacyjnego słusznie Sąd I instancji nie zaliczył okresu od dnia 20 października 1982 r. do dnia 21 listopada 1984 r. gdzie skarżący pracował w przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanik napraw pojazdów samochodowych, a następnie od dnia 22 listopada 1984 r. do dnia 10 grudnia 1986 r. na stanowisku blacharz – spawacz nie zaliczył do pracy w szczególnych warunkach. Należy zauważyć, iż z okresu zatrudnienia odwołującego w powyższym zakładzie pracy została zachowana kompletna dokumentacja osobowa. Na jej podstawie, jak również na podstawie zeznań świadków prawidłowo Sąd I instancji ustali, że (...) zajmował się naprawą samochodów, które były skorodowane lub uszkodzone po wypadkach komunikacyjnych. W warsztacie pracowało około 30 osób (ok. 20 mechaników i 4 spawaczy). Praca, którą wykonywał odwołujący miała charakter zespołowy tj. jedna dwuosobowa brygada zajmowała się samochodem od początku do końca. Jako mechanik odwołujący wykonywał różne prace, głównie podejmując się wymiany karoserii oraz napraw głównych silników. Zajmując to stanowisko odwołujący wymieniał także wały korbowe, lampy oraz wstawiał szyby. Z uwagi na różnorodny charakter tych czynności, odwołujący tylko część napraw wykonywał pracując w kanale, co uniemożliwia zaliczenie mu tej pracy do pracy w szczególnych warunkach bowiem, zgodnie z powołanym Rozporządzeniem wykazem A, dział XIV poz. 16 przewidziano tylko prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy zasadnie też nie zaliczył pracy na stanowisku blacharza – spawacza w okresie od 22.11.1984 r. do 10.12.1986 r. gdyż polegała na wykonywaniu wielu czynności związanych z przygotowaniem części do spawania, a także później po spawaniu przygotowaniu do szlifowania i szpachlowania. Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lipca 2016 r. (II UK 296/15, publ. Legalis), iż tworzenie w drodze wykładni prawa norm ustalających stanowiska pracy w szczególnych warunkach poza ustalonym wykazem, tylko ze względu na podobieństwo czynności wykonywanych na stanowiskach pracy niewymienionych w wykazach, jest niedopuszczalne. Właściwa jest jedynie taka interpretacja, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach należy oceniać według wykazów stanowiących załączniki do utrzymanego w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Nie jest dopuszczalne tworzenie w drodze wykładni prawa norm ustalających stanowiska pracy w szczególnych warunkach, a stanowiska blacharz – spawacz ustawodawca nie przewidział jako uprawniającego do ubiegania się o wcześniejszą emeryturę.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego dokonana przez Sąd I instancji ocena charakteru pracy wnioskodawcy w spornych okresach była prawidłowa. Mając na względzie zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd I instancji uprawniony był do przyjęcia, że wnioskodawca w tych okresach nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, wymienionej w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z

7 lutego 1983 r. W rezultacie Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że J. K. nie legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat, a zatem nie spełnia przesłanki określonej w przepisie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, niezbędnej do przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Z tych powodów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację – pkt I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o zasadę wynikającą z art. 98 k.p.c., tj. odpowiedzialności za wynik postępowania. Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wnioskował o zasądzenie na rzecz ZUS kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed drugiej instancji według norm przepisanych. Wobec powyższego, odwołujący jako strona przegrywająca spór obowiązana jest do zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego - o czym orzeczono w pkt II sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSA Sławomir Bagiński SSA Teresa Suchcicka SSA Bożena Szponar-Jarocka